

Proč a jak pracovat s odměnami

Učíme-li dítě s autismem novým dovednostem, je používání odměn, odměnových systémů téměř nezbytné.

Novým dovednostem se učíme nejčastěji těmito způsoby:

- **Podmiňováním** – to znamená, že za vykonaný úkol získáváme odměnu (matka dítě pochválí, pohladí, dítě dostane ve škole dobrou známku, dobrotu, hračku, uznání, atd.). Tím se dané chování zpevňuje.
- **Nápodobou** - napodobujeme chování druhých lidí, učíme se dle vzoru napodobit jednotlivé činnosti, až dojde k jejich zvládnutí.
- **Vhledem do situace** – pozorujeme činnosti, chování druhých lidí, které analyzujeme, snažíme se pochopit příčinné souvislosti, vyvozujeme pro sebe závěr, který pak uplatňujeme v praxi.

Pro lidi s autismem je velmi obtížné učit se novým, např. sociálním dovednostem, pomocí vhledu do situace, neboť z důvodu oslabení v této oblasti nedokáží zcela dobře porozumět chování druhých lidí, všimnout si všech drobných signálů (mimika, tón hlasu, gesta atd.) vedoucí ke správné interpretaci, analýze situace a vyvození si závěrů, získání nových poznatků. Stejně tak učení se nápodobou bývá pro lidi s autismem obtížné. Jako jedna z nejsnazších cest, při učení se novým dovednostem, je tedy podmiňováním.

Každé naše chování je motivováno a udržováno prostřednictvím odměn (Chodíme do práce, dostáváme mzdu. Žena rodině uvaří večeři – rodina ji ocení, má příjemný pocit, že je dobrá hospodyně. Dítě si uklidí pokoj, dostane pochvalu od rodiče, smí se jít dívat na televizi,).

Odměny, které používáme při práci s dětmi s autismem, mají několik podob:

- **materiální odměna** (pochutiny, drobná hračka, věc zájmu)
- **činnostní odměna** (oblíbená aktivita – PC, trampolína, ...)
- **sociální odměna** (pochvala, zatleskání, ...)

Sociální odměna není pro děti s autismem z počátku tak motivující, ale časem se ji naučí rovněž vnímat jako ocenění. Při práci s dětmi s autismem doporučujeme pracovat s materiální či činnostní odměnou a zároveň vždy přidat odměnu sociální, která by však měla být výrazná, aby ji dítě s autismem dokázalo dobře vnímat (tzn. výrazná mimika obličeje – široký úsměv, hlasitá pochvala, zatleskání, vzájemné plácnutí si rukou s dítětem). Časem lze snížit frekvenci podávání materiální odměny, dítěti bude stačit odměna sociální, neboť ji již bude vnímat jako ocenění. Abychom prostřednictvím práce s odměnou učili dítě novým dovednostem, a odměna fungovala skutečně jako motivující prvek, musíme dodržet následující pravidla:

- 1. Odměna musí přijít okamžitě** po daném chování (splnění úkolu, provedení úkonu, který dítě učíme).
- 2. Odměna musí přijít v přiměřeném množství** (Tak aby odměna zůstala pro dítě stále žádoucí. př. jedna lentilka, ne celá krabička).
- 3. Dítě musí vědět, za co je odměňováno** (slovní doprovod – konkrétní pochvala: „Výborně jsi postavil ten komín z kostek.“).

Více o práci s odměnou a odměnovými systémy se můžete dozvědět na našich akreditovaných kurzech.